

h.-hartziekenhuis vzw

IS ER NOG PLAATS VOOR EEN 'NATUURLIJKE', 'ONTHAASTE' DOOD?

Prof. Chris Gastmans
Ethicus, KU Leuven

Het nieuwe sterven

een **hart**
voor zorg

- **Kort**
- **Kwaliteitsvol** tot het einde
- **Gepland**
- Volgens **autonome** wensen van patiënt als individu
- **Euthanasie** als model

Vanwaar komt 'het nieuwe sterven'?

een hart voor zorg

- **Individuele verhalen** die mensen meemaken (vb. vroegere ervaringen met sterven): "subjectivisme"
- **Maatschappelijke verhalen** die mensen aangereikt krijgen (vb. Sterven moet mooi zijn, beheersbaar zijn): "beheersingsdenken"
- 'Het nieuwe sterven' is **individuele** en **sociale constructie**.
- Blijvende **kritiek** op het nieuwe sterven is nodig.

Subjectivisme

- Er is **geen objectieve orde** van waarden.
- De natuur geeft geen **leidraad** van waarden (cfr. Natuurwetsdenken).
- Elk individu maakt zijn **eigen waarden**.
- Toepassing op levenseinde: “ik zal **zelf** wel bepalen wanneer het genoeg is geweest. Niemand kan dat in mijn plaats bepalen, ook de natuur niet”.

Beheersingsdenken

- Er is steeds een **expert** die mijn probleem oplost (cfr. Successen van de geneeskunde).
- Als probleem niet oplosbaar is, is er expert om leven te beëindigen.
- Ik behoud regie in **eigen handen**. Ik wil niet beheerst worden door de natuur
- Ik wil **niet tot last** zijn.

Is een andere benadering mogelijk?

een **hart**
voor zorg

- Er is iets dat onze keuzes voorafgaat: een **verbondenheid**, een horizon die betekenis en zin doet oplichten. We moeten zin niet helemaal zelf scheppen.
- Inzicht in de **fundamentele kwetsbaarheid** van het menselijk leven.
- Plicht om te **geven**, omdat men al zoveel ontvangen heeft.
- Plicht om te **ontvangen**, ook als men vreest tot last te zijn.

Is een andere benadering mogelijk?

een **hart**
voor zorg

- **Wisselwerking** tussen geven en ontvangen kenmerkt **diepe menselijke relaties**.
- Natuur is **geen noodlot**, maar ook niet volledig aan ons onderworpen.
- Natuur tot (soms lastige) **bondgenoot** maken.

Ethische essentie van palliatieve zorg

een **hart**
voor zorg

Zorg verlenen in antwoord op de **kwetsbaarheid** van de stervende medemens en zijn familie met als doel het handhaven, beschermen en zoveel mogelijk bevorderen van diens **waardigheid**.

- **Gewone kwetsbaarheid**
- **Buitengewone kwetsbaarheid** van alle betrokkenen in het zorgproces:
 - Lichamelijk (vb. Fysieke aftakeling, pijn, ...)
 - Relationeel (vb. Alleen zijn, last zijn, ...)
 - Sociaal (vb. Solidariteit, ...)
 - Psychisch (vb. Verlieservaringen, depressie, schuld, ...)
 - Moreel (vb. Wilsonbekwaamheid, ...)
 - Spiritueel (vb. Waarom toch en hoelang nog? De natuur als vijand, ...)

Zorg

Zorg is het meest gepaste antwoord zoeken (en vinden) op de kwetsbare positie van de stervende medemens en zijn familie door **communicatie** en **interpretatie**.

Waardigheid

Doel van palliatieve zorg:

de **waardigheid van de stervende
persoon en zijn familie bevorderen**
door sociale constructie van 'het nieuwe
sterven' te relativeren

Waardigheid

Hoe?

- **Lichamelijk** (vb. Pijnbestrijding, comfortzorg, lichamelijk genieten)
- **Psychisch** (vb. Respect voor eigenheid van omgaan met de dood, schuldgevoelens verlichten)
- **Relationeel** (vb. Netwerk van relaties ondersteunen, geven en ontvangen als karakteristiek voor menselijke relaties, mensen zijn elkaar tot last)
- **Sociaal** (vb. Geen maatschappelijke 'duty to die')
- **Moreel** (vb. Eigen waarden en meningen ernstig nemen, ook al ben je het er niet mee eens)
- **Spiritueel vlak** (vb. Zin moet niet volledig van jezelf komen, de natuur relativeert het 'moeten kiezen')

Waardigheid

- **Subjectief beleefde waardigheid**
 - Voor iedereen anders en wijzigend
- **Dignity of identity**
 - Voor iedereen anders en wijzigend
- **Fundamentele menselijke waardigheid**
 - Voor iedereen gelijk en onveranderlijk

Fundamentele menselijke waardigheid

een **hart**
voor zorg

- Fundamentele menselijke waardigheid is altijd aanwezig, maar kan '**versluierd**' of '**verduisterd**' zijn.
- Palliatieve zorg is het '**ontsluieren**' of '**doen oplichten**' van de fundamentele menselijke waardigheid.

Fundamentele menselijke waardigheid

een **hart**
voor zorg

- Hoe? Bv. door het '**onthaasten**' van het stervensproces.

Tijd nemen en tijd **geven** om te (laten) sterven is eminente uitdrukking van respect voor fundamentele menselijke waardigheid.

- '**Natuurlijk sterven**' in de zin van '**onthaast sterven**' als mensenrecht.

Fundamentele menselijke waardigheid

een **hart**
voor zorg

**Een 'natuurlijk', onthaast
stervensproces kan uitdrukking zijn
van een menswaardig
stervensproces, ook al is het niet
altijd mooi en gemakkelijk....**

een **hart**
voor zorg

